

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku J. O.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o ponowne ustalenie prawa do emerytury rolniczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację odwołującego się J. O. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z 16 lipca 2018 r., sygn. akt V U (...), którym Sąd ten oddalił odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 12 marca 2018 r.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 12 marca 2018 r., na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 r., poz. 2336 ze zm.) odmówił J. O. ponownego ustalenia prawa do emerytury rolniczej.

W odwołaniu od tej decyzji J. O. zarzucił błędne pominięcie nowych okoliczności i dowodów, dotyczących pracy w gospodarstwie rolnym w latach 1959-1979. Wniósł o ponowne ustalenie prawa do emerytury rolniczej i przyznanie mu częściowego rolniczego świadczenia emerytalnego.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z 16 lipca 2018 r., sygn. akt V U (...) odwołanie oddalił (punkt I) oraz zasądził od J. O. na rzecz Prezesa KRUS 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Apelację od tego wyroku wniósł wnioskodawca, który zażądał przyznania prawa do emerytury rolniczej z tytułu niemal 22 lat pracy w gospodarstwie rolnym i podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. Wyjaśnił, że w okresie od 2 czerwca 1959 r. do 31 grudnia 1979 r. był rolnikiem, a od 18 lutego 1980 r. robotnikiem. Jego zdaniem przysługuje mu prawo do niepełnej emerytury rolniczej. Wniósł o uchylenie nieprawidłowych decyzji organu rentowego i przyznanie mu prawa do najniższej emerytury od 3 marca 2009 r.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako nieuzasadnioną i podzielił ustalenia faktyczne oraz ich ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy.

Sąd drugiej instancji wskazał, że J. O. mocą decyzji Prezesa KRUS z 11 maja 2009 r. otrzymał prawo do emerytury rolniczej od 1 marca 2009 r. Decyzja ta nie została zaskarżona i stała się prawomocna, jej prawidłowość nie podlega zatem obecnie kontroli sądowej. Co istotne, miał on już wówczas przyznane również prawo do emerytury z ZUS (mocą decyzji ZUS z 26 marca 2008 r., począwszy od 1 marca 2008 r.).

Zdaniem Sądu drugiej instancji, KRUS prawidłowo zobowiązał wnioskodawcę do złożenia oświadczenia o wyborze jednego z przysługujących mu świadczeń. W oświadczeniu z 13 maja 2009 r. J. O. dokonał wyboru świadczenia emerytalnego z ZUS, w konsekwencji czego wypłata świadczenia z KRUS została zawieszona. Rację miał zatem organ rentowy i Sąd pierwszej instancji, iż wbrew żądaniom wnioskodawcy, nie może on obecnie otrzymywać częściowego świadczenia emerytalnego z ubezpieczenia społecznego rolników, ponieważ otrzymuje, zgodnie z dokonany przez niego wyborem, emeryturę z ZUS.

Sąd odwoławczy zauważył, że obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości otrzymywania równolegle dwóch świadczeń emerytalnych z ZUS i KRUS w przypadku osób urodzonych, tak jak wnioskodawca, przed dniem 1 stycznia 1949 r. Osoby te dokonują wyboru pomiędzy świadczeniem z ZUS i KRUS. Dodać należy, że przy obliczeniu wysokości emerytury J. O. z ZUS zostało uwzględnione zwiększenie z tytułu opłacania składek na Funduszu Emerytalny

Rolników za okres od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1988 r., zgodnie z art. 56 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

We wniosku z 13 lutego 2018 r. J. O. domagał się ponownego przyznania prawa do emerytury rolniczej, na skutek czego Prezes KRUS wydał obecnie zaskarżoną decyzję z 12 marca 2018 r., odmawiając ponownego ustalenia prawa do emerytury rolniczej.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny, zdaniem wnioskodawcy, nową okoliczność stanowił wskazany przez niego okres pracy w gospodarstwie rolnym i opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze od 6 lutego 1959 r. do 16 lutego 1980 r., który to okres nie został wcześniej uwzględniony przy obliczeniu wysokości emerytury z ZUS, ani z KRUS. Okoliczność, iż wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym i opłacał składki na ubezpieczenie rolnicze w okresie od 6 lutego 1959 r. do 16 lutego 1980 r. pozostawała jednak, w ocenie Sądu drugiej instancji, bez wpływu na prawo do świadczenia emerytalnego (ponieważ wnioskodawca otrzymał już prawo do emerytury rolniczej), ani też na jego wysokość.

Sąd odwoławczy zwrócił również uwagę, że J. O. powoływał się w toku postępowania również na przepisy art. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym (Dz.U. z 28 lutego 1989 r.). Powoływanie się przez wnioskodawcę na powyższe przepisy było jednak, zdaniem Sądu Apelacyjnego, niezasadne. Jak prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji, z akt emerytalno-rentowych J. O. wynika, że przed 1 stycznia 1989 r. nie miał on ustalonego prawa do żadnego świadczenia emerytalnego czy rentowego, ani też nie składał wniosków o przyznanie tego rodzaju świadczeń. Powyższe przepisy nie mają więc w niniejszej sprawie zastosowania, natomiast zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z przepisami ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że Sąd Apelacyjny w (...) w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził, iż powoływanie się przez skarżącego na przepisy tj. art. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym było niezasadne, gdyż jak wynika z akt emerytalno-rentowych J. O. przed 1 stycznia 1989 r. nie miał on ustalonego prawa do żadnego świadczenia emerytalnego czy rentowego, ani też nie składał wniosków o przyznanie tego rodzaju świadczenia.

Pełnomocnik skarżącego podniósł, że ustawy rolne, które obowiązywały do dnia 31 grudnia 1990 r. - w przypadku zbiegu prawa do emerytury rolniczej i emerytury pracowniczej - dawały możliwość wypłaty wybranego świadczenia z jednego tytułu w pełnej wysokości oraz połowy świadczenia z drugiego tytułu. W w/w ustawie z 1989 r. wprowadzono przepis, który był interpretowany jako gwarancja pobierania na dotychczasowych zasadach świadczeń, do których prawo ustalono przed dniem 1 stycznia 1989 r. (art. 4 ust. 1), oraz świadczeń ustalonych po tym dniu osobom, które do dnia wejścia w życie ustawy podlegały podwójnemu ubezpieczeniu i które przekazały gospodarstwo rolne do dnia 31 grudnia 1989 r. (art. 4 ust. 2).

W związku z tym, iż jak wynika z materiału dowodowego zebranego w sprawie, skarżący przed tą datą przekazał gospodarstwo rolne, obowiązkiem Sądu w związku z podnoszonymi przez skarżącego okolicznościami było więc zbadanie czy przed w/w datą spełniał warunki do uzyskania prawa do emerytury lub renty. Pozytywne ustalenie powyższej okoliczności dawałoby możliwość wypłaty skarżącemu wybranego przez niego świadczenia z jednego tytułu w pełnej wysokości oraz połowy świadczenia z drugiego tytułu.

Organ rentowy nie wnosił odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W niniejszej sprawie skarżący nie wykazał w żaden sposób oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Skarżący powoływał się na rażące naruszenie art. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym. Na podstawie wskazanych przepisów, osoby mające przed dniem 1 stycznia 1989 r. ustalone prawo do emerytury lub renty za przekazane gospodarstwo rolne oraz do innych świadczeń o charakterze emerytalnym i rentowym zachowują prawo do pobierania tych świadczeń na zasadach dotychczasowych. Wnioski osób, które na podstawie przepisów dotychczasowych nie odpowiadały warunkom wymagany do przyznania emerytury lub renty, podlegają na ich żądanie ponownemu rozpatrzeniu, jeżeli osoby te odpowiadają warunkom do uzyskania świadczeń obowiązującym od dnia wejścia w życie ustawy.

Jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego, wnioskodawca nie miał przed dniem 1 stycznia 1989 r. ustalonego prawa do emerytury lub renty, ani nie składał wniosków w tym zakresie. Omawiane przepisy odnoszą się wprost do ustalonego prawa do emerytury, nie zaś do spełnienia warunków uzyskania emerytury. Skoro zatem skarżący nie miał ustalonego prawa do emerytury przed dniem 1 stycznia 1989 r., ani nie składał wniosku o jego ustalenie, to zarzut rażącego naruszenia art. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy zmieniającej jest oczywiście niesłuszny i nie może uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.